

J.nr. 2025 - 6125
Ref. JUEMS
Den 30. oktober 2025

NOTAT TIL EU-MILJØSPECIALUDVALGET

om tærskelværdi for marint makroaffald på havbunden under havstrategidirektivet

KOM-dokument foreligger ikke

Resumé

Som led i implementeringen af EU's havstrategidirektiv er medlemsstaterne forpligtede til at udarbejde kvantitative tærskelværdier, der fastsætter god miljøtilstand i havmiljøet, bl.a. om havbunden. Der orienteres her om en EU-tærskelværdi for marint makroaffald på havbunden, hvor Danmark skal afgive stemme til et kommende møde i EU-Kommissionens ekspertgruppe for strategisk koordinering af havstrategidirektivet (MSCG).

Forslaget omhandler fastsættelsen af en fælles EU-tærskelværdi for makroaffald (>2,5 cm) på havbunden som led i gennemførelsen af havstrategidirektivet (MSFD, 2008/56/EF) og Kommissionens afgørelse ((EU) 2017/848). Den konkrete tærskelværdi er maksimalt 1.000 genstande pr. km², og er udarbejdet af den tekniske ekspertgruppe for marint affald (TG Litter) og Kommissionens Joint Research Centre.

Overvågningen af havbundens makroaffald baseres på data fra fiskeriundersøgelser med trawl og evt. visuelle eller billedbaserede undersøgelser. For områder, hvor der ikke monitoreres ved fiskeriundersøgelser, opfordres medlemsstaterne til at bruge visuel monitorering til indsamling af data. Sidstnævnte metode bruges ikke pt i Danmark, og er ikke et bindende krav efter forslaget.

Det er vurderingen, at forslaget ikke har nogen direkte økonomiske konsekvenser, idet der ikke er behov for nye tiltag for at imødegå tilførslen af affald. Eksisterende tiltag og det generelle arbejde med at nedbringe tilførslen af marint makroaffald fortsættes.

Danmark agter på den baggrund at stemme for forslaget.

Baggrund

Nærværende høring vedrører en tærskelværdi for marint makroaffald på havbunden. Det konkrete forslag, som ligger til afstemning er:

- En numerisk tærskelværdi på 1.000 genstande pr. km² (svarende til 1 genstand pr. 1.000 m²).
- En dybdegrænse på 200 meter som operationel afgrænsning for vurderingen.

- Udvælgelse af vurderingsområder er baseret på økologiske og geografiske karakteristika, eksponering for menneskelig aktivitet, inklusion af marine beskyttede områder (MPA'er) og at synergi med andre havstrategi-deskriptorer overvejes, særligt D1 (biodiversitet) og D6 (havbundens integritet).
- Data genereret fra fiskeriundersøgelser med trawl kan benyttes til monitorering, men der opfordres til, at landene indfører visuel monitorering.

Forslaget bygger på forsigtighedsprincippet og tager udgangspunkt i ønsket om at nærme sig såkaldte ”near-pristine” forhold – dvs. havbund med ingen eller meget lav forekomst af affald.

Tærskelværdien vedtages ved simpelt flertal. Forslaget forventes vedtaget på et kommende møde i EU-Kommissionens ekspertgruppe for strategisk koordinering af havstrategidirektivet (MSCG).

Formål og indhold

I henhold til havstrategidirektivet har EU's medlemsstater siden 2008 været forpligtede til at opnå god miljøtilstand i deres havområder. I 2017 vedtog Kommissionen GES-afgørelsen¹ (Good Environmental Status) i tillæg til havstrategidirektivet. Afgørelsen forpligter medlemsstaterne til bl.a. at fastsætte kvantitative tærskelværdier på EU- og regionalt niveau for at vise, hvorvidt medlemsstaterne har god miljøtilstand for deres havområder. Tærskelværdier er præciseringer af de eksisterende hovedsageligt kvalitative kriterier for god miljøtilstand i havstrategidirektivet og skal iflg. GES-afgørelsen fastsættes bl.a. på grundlag af forsigtighedsprincippet, de potentielle risici for havmiljøet samt det bedste tilgængelige videnskabelige grundlag. Som følge af kriterium D10C1 i bilaget til GES-afgørelsen, skal der fastsættes en tærskelværdi for marint makroaffald.

Der vil blive taget stilling til den konkrete nationale anvendelse af tærskelværdien i forbindelse med udarbejdelse af den kommende nationale fastsættelse af miljømål, som medlemslandene hvert 6. år skal indrapportere til Kommissionen. Medlemslandenes miljømål skal sigte mod opnåelse af god miljøtilstand og er bindende for danske offentlige myndigheder.

Indsatser fastlægges efterfølgende i et nationalt indsatsprogram. Den konkrete tærskelværdi vil således også få betydning for indsatsprogrammet under havstrategi III, som skal offentliggøres i 2028. I indsatsprogrammet skal der iflg. havstrategidirektivet tages hensyn til bæredygtig udvikling og til de sociale og økonomiske konsekvenser af de påtænkte foranstaltninger. Der kan i forbindelse med fastlæggelsen af indsatsprogrammet anvendes visse undtagelser, og der er mulighed for at tilrettelægge indsatser, så der samtidig tages samfundsmæssige hensyn. Undtagelserne vedrører a) handlinger eller undladelser, som den pågældende medlemsstat ikke er ansvarlig for, b) naturlige årsager, c) force majeure, d) overordnede samfundsinteresser og e) naturlige forhold, som umuliggør en forbedring af de pågældende havområders tilstand inden for tidsfristen. Opnåelse af god tilstand for marint makroaffald på havbunden vurderes at tage lang tid, idet en stor del af tilførslen sker via fra andre lande og mange typer af affald på havbunden nedbrydes meget langsomt. Danmark anvendte derfor undtagelsesbestemmelsen for marint affald i seneste indsatsprogram fra 2024.

Det bemærkes, at EU's havstrategidirektiv ikke omfatter aktiviteter, der alene tjener forsvarsformål eller den nationale sikkerhed.

¹ Kommissionens afgørelse (EU) 2017/848 af 17. maj 2017 om fastlæggelse af kriterier og metodiske standarder for god miljøtilstand i havområder samt specifikationer og standardmetoder for overvågning og vurdering og om ophævelse af afgørelse 2010/477/EU

Miljøfaglig vurdering

Affald hører ikke hjemme i naturen – heller ikke i det marine miljø. Marint makroaffald kan have både direkte og indirekte virkninger på fx dyrelivet. Når fx plastikaffald først er i naturen, forsvinder den aldrig, men bliver blot til mindre og mindre stykker. Når stykkerne bliver mindre end 5 mm, kalder man plastikken for mikroplastik. Derfor kan plastik bevæge sig over meget store afstande med havstrømme, bølger, tidevand, vind og floder og akkumuleres over tid.

Mængden af affald er generelt stigende i de danske havområder. I Østersøen, Bælthavet og Kattegat er affaldstyper som glas, metal, gummi, fiskerirelateret affald (målt på antal) og engangsplast enten ikke stigende eller faldende, mens plastik og fiskerirelateret affald (målt på vægt) er stigende.

Marint affald stammer ofte fra dårlig håndtering af affald på det globale plan, og der er derfor også brug for en bred vifte af globale indsatser.

Europa-Parlamentets udtalelser

Er ikke relevant, da Europa-Parlamentet ikke skal udtale sig om forslaget.

Nærhedsprincippet

Der er tale om fastsættelse af en kvantitativ værdi for en eksisterende forpligtelse (i forhold til at opnå god tilstand), hvilket følger af en allerede vedtaget retsakt. Det er derfor regeringens vurdering, at sagen er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Gældende dansk ret

Havstrategidirektivet er implementeret i dansk ret ved lov om havstrategi (jf. lovbekendtgørelse nr. 123 af 1. februar 2024). GES-afgørelsen er direkte gældende, jf. TEUF art. 288.

Konsekvenser

Vedtagelse af tærskelværdien medfører ikke i sig selv konsekvenser, men jf. ovenfor skal der tages stilling til den konkrete nationale anvendelse af tærskelværdien i forbindelse med den kommende fastsættelse af miljømål, jf. havstrategidirektivet. Der skal tilrettelægges indsatser ved det efterfølgende indsatsprogram, som skal offentliggøres i 2028, ligesom tærskelværdien skal anvendes som led i vurdering af, om der er opnået god miljøtilstand ved den næste tilstandsvurdering i 2030.

1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

En vedtagelse af tærskelværdien kræver ikke lovændring.

2. Statsfinansielle konsekvenser og administrative konsekvenser for det offentlige

Tiltaget vurderes ikke at have statsfinansielle konsekvenser, idet der ikke er behov for nye tiltag.

3. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget skønnes ikke at have samfundsøkonomiske konsekvenser.

4. Erhvervsøkonomiske og administrative omkostninger for virksomhederne

Tiltaget vurderes ikke at have erhvervsøkonomiske konsekvenser.

5. Konsekvenser for beskyttelsesniveauet

Vedtagelse af tærskelværdien forventes at forbedre kvaliteten af og sammenhængen i EU-medlemsstaters beskrivelser af god miljøtilstand. De vil endvidere sikre konsistens og sammenlignelighed på havregionsniveau. Der er tale om en præcisering af en eksisterende forpligtelse,

men anvendelse af tærskelværdien må forventes at medføre et beskyttelsesniveau, der fører til god miljøtilstand.

Høring

Sagen har været i høring i EU Miljøspecialudvalget. Der er indkommet følgende høringssvar:

Plastic Change bakker op om fastsættelsen af en tærskelværdi for marint makroaffald på havbunden, da det er vigtigt for vurderingen af god miljøtilstand. De mener tærskelværdien bør sættes så lavt som muligt. Samtidig nævner de, at tærskelværdier kun symptombehandling, og at der er behov for en markant styrket indsats for at forebygge at affald og mikroplastik ender i havet. Danmark bør derfor implementere EU's emballageforordning ambitiøst og supplere med yderligere tiltag til affaldsforebyggelse.

WWF Verdensnaturfonden bakker op om fastsættelsen af en ambitiøs tærskelværdi og støtter, at Danmark stemmer for forslaget. Organisationen fremhæver vigtigheden af fælles tærskelværdier for at styrke datagrundlag, overvågning og samarbejde om reduktion af marint affald. WWF bemærker, at makroaffald også omfatter stigende mængder fiskerirelateret affald, og opfordrer til at koble tærskelværdien til den kommende nationale handlingsplan for marint affald samt indarbejde den i Danmarks havstrategi uden brug af undtagelser.

Foreningen for Skånsomt Kystfiskeri Producentorganisation (FSKPO) støtter forslaget. Foreningen peger på erfaringer fra EHFAF-projekter, hvor fiskere har indsamlet marint affald som net og reb, hvilket har synliggjort behovet for oprydning under vand langs de danske kyster. FSK opfordrer derfor til, at der afsættes midler til fjernelse af makroaffald, og understreger, at den kystnære fiskerflåde er både egnet og erfaren til at bidrage hertil.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes at være opbakning blandt et flertal af EU's medlemslande til den foreslåede tærskelværdi.

Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter generelt det regionale og internationale samarbejde på havmiljøområdet og finder samarbejdet væsentligt i forhold til at opnå et sundt havmiljø. Regeringen anser endvidere fastsættelsen af tærskelværdier i de regionale havkonventioner og EU som et vigtigt led i forhold til implementeringen af havstrategidirektivet, der skal føre til god miljøtilstand i havet.

Danmark agter på den baggrund at støtte forslaget.